

Negativní trendy vývoje v ochraně přírody „Zeleného pásu“ – zde konkrétně v Národním parku Šumava

Prof. Dr. Hubert Weiger

tisková konference v Praze dne 7. ledna 2013

Vážené dámy, vážení pánové, zástupci médií,

před více než dvaceti lety se stal skutečností dlouhá léta sledovaný mezinárodní sen – projekt Intersilva, přeshraniční národní park na bavorsko-české hranici. Bezprostředně po pádu hranice, rozdělující zde žijící obyvatele i populace živočichů, byly nejcennější části Šumavy prohlášeny za národní park.

Společně s Národním parkem Bavorský les, vyhlášeným již o 20 let dříve, tak vzniklo v našem společně sdíleném přírodním prostoru Šumavy a Bavorského lesa jedno z nejrozsáhlejších lesních chráněných území o celkové souvislé rozloze téměř 900 km², kde se na velkých plochách připouští přirozený, nerušený vývoj lesa, a tak zde znovu může vznikat přírodní les - prales.

Jádrové části obou těchto národních parků jsou v branži turismu také známé pod pojmem „Divoké srdce Evropy“.

Obě chráněná území, Národní park Šumava a Národní park Bavorský les, se ještě do doby zhruba před dvěma roky orientovala na naplňování mezinárodně uznávaných standardů Světového svazu ochrany přírody (IUCN) pro národní parky (kategorie II dle IUCN) s hlavním cílem komplexní ochrany ekosystémů. Připomínám, že 31.8.1999 bylo oběma stranami, tedy Českou republikou a Bavorskem, podepsáno memorandum o spolupráci obou národních parků, které bylo 15.prosince 2005 rozšířeno o některá významná ustanovení. Důležité je, že obě strany v něm deklarovaly svoji vůli respektovat mezinárodně uznávaná cílová zadání Světového svazu ochrany přírody pro kategorii chráněného území národní park a postupně je oběma příslušnými správami národních parků naplňovat. Obě

strany se společně - při vzájemném respektování rozdílnosti podmínek a odlišností chráněných území - přihlásily k specifické hlavní úloze národních parků - ochraně nerušeného průběhu přírodních procesů.

Ministři životního prostředí Drobil a Chalupa a také předseda vlády Petr Nečas bavorskou stranu během návštěvy bavorského premiéra Seehofera v Praze vícekrát ujistili, že vzájemně podepsaná memoranda hodlají respektovat.

Mezitím se již uskutečnila řada jednotlivých dílčích projektů jako části velké skládky (puzzle), z níž by jednou mohl být největší národní park Evropy.

Na jaře 2010 se změnou vlády v Praze bohužel na vládní úrovni skončila i dobrá přeshraniční spolupráce obou národních parků. V únoru 2012 český ministr životního prostředí Tomáš Chalupa sdělil dopisem bavorskému ministru životního prostředí, že z důvodů pracovního přetížení na společné setkání nenašel čas a setkání odsunul na neurčito.

Cílové poslání Národního parku Šumava ve smyslu mezinárodně uznávaných směrnic však fakticky pozbylo platnosti jmenováním Jana Stráského do funkce ředitele národního parku ministrem životního prostředí Tomášem Chalupou.

Jedním z prvních úředních úkonů nového ředitele bylo odmítnutí Evropského diplomu (pro chráněná území) s odůvodněním, že se nechce zasazovat o dodržování jeho podmínek. Měsíc po nástupu Stráského do úřadu se rozpustila i vědecká sekce Rady NP Šumava s odůvodněním, že nemůže podporovat novou orientaci NP Šumava, ustupující od naplňování mezinárodních kritérií.

Téměř krimi – detektivka se odvíjela v NP Šumava v posledních letech a měsících, kdy ochránci přírody a politici vedou spor o to, co má být skutečným cílem národního parku. V dubnu 2011 nařídil Stráský zákonu odporující nasazení biocidů proti kůrovci v národním parku. V létě 2011 pak na Ptačím potoce, 4 km severně od vrcholu Luzného, blízko jádrové zóny bavorského národního parku začaly - v rozporu s právem - těžební zásahy za účelem potlačování kůrovce.

Ochránci přírody, kteří se postavili před stromy, aby je chránili před pokácením, byli na žádost správy národního parku vyváděni policií. Soudními rozsudky bylo nyní ochráncům přírody potvrzeno, že se neprovinili vůči platnému českému právu. Ochránci tak vystupovali proti ilegálním těžbám v NP Šumava v souladu s právem. Okresní soud v Klatovech žalobu podanou vedením správy národního parku zamítl. Znovu byl také v bezzásahových územích v blízkosti státní hranice povolen lov.

Nyní, během těchto již delší čas intenzivně veřejně vedených sporů o správě území NP Šumava, se jedná o nové předloze zákona o národním parku, která:

- není v souladu s mezinárodními kritérii pro národní parky,
- připouští znovu lidské zásahy do území I. zón NP (např. trofejový odlov zvěře),
- umožňuje na převážné části území národního parku natrvalo těžby dřeva,
- otevírá území aktivitám spojeným s rozvojem turismu v citlivých, dosud přísně chráněných částech parku (např. lyžařská lanovka na Smrčinu, nový ubytovací objekt v prostoru Roklanské nádržky, celoroční gastronomický provoz objektu Březník)
- připouští privatizaci majetku státu ve velkém stylu v sídlech ležících v národním parku.

Tím je vážně ohrožena společně odsouhlasená cesta vývoje s bavorským národním parkem.

Tyto negativní vývojové tendence naplňují BUND (Svaz ochrany přírody a životního prostředí Německa), zemský svaz (BUND) Bavorska i mě osobně velkými obavami, že dosud dosažené společné úspěchy jsou ohroženy ztroskotáním. Zejména tím míním nedávná prohlášení nového ředitele národního parku Jiřího Mánka o snahách přeřadit jej z kategorie II dle IUCN do kategorie IV při zachování značky „národní park“. Kategorie IV přitom představuje území určené k zásahům do vývoje druhů i biotopů.

To znamená jasnou jednostrannou změnu paradigmatu vzájemné spolupráce. Jednostranné odstoupení od uzavřených memorand má dalekosáhlé negativní důsledky i pro Národní park Bavorský les.

Tyto skutečnosti nemůžeme a nechceme ponechat bez povšimnutí a obrátíme se proto znovu prostřednictvím poslanců Evropského parlamentu na Evropskou komisi s požadavkem přezkumu eventuálně neoprávněného nárokování financí EU. Jsou tu jasná porušení směrnice k ochraně společenstev Evropské soustavy Natura 2000. Fakt, že toto podezření není nepodložené, je patrné i z toho, že Evropská unie již vyzvala českou vládu k zaujetí stanoviska k této věci.

Současní, za NP Šumava politicky zodpovědní představitelé, podle mého mínění nemají žádný zájem na existenci skutečného národního parku. Činí vše pro to, aby pod pláštíkem „zasahování proti kůrovci“ byl i v národním parku umožněn přístup ke dřevu jako surovině. I nový zákon o národním parku je připravován tak, aby to bylo právně umožněno.

Nechceme se jako příslušníci jiného státu vměšovat do vnitřních záležitostí české strany. Jako ochránci přírody působící v Evropě se však angažujeme proti narušování významné přírodní hodnoty celé Evropy. Podporujeme proto české ochránce přírody v jejich protestech. Společně požadujeme:

1. Přihlásit se znovu k přeshraniční a naše národy spojující ideji „Intersilva“ , k obsahu uzavřených memorand a společně zformulované Vizi 2020,
2. Podpořit při přípravě nového zákona o národním parku takový vývoj, který se zřetelem na naši společnou zodpovědnost za evropské přírodní dědictví a budoucí generace trvale zabezpečí přiměřenou ochranu této jedinečné lesní krajiny a jejích přírodních hodnot.
3. Česká republika by měla namísto riskování etiketního podvodu z nedbalosti nalézt odvahu vystupovat jako důvěryhodný obhájce

špičkové kvality značky „národní park“ tak, jak to činili průkopníci národního parku na bavorské straně před 45 lety. Kde je psáno „národní park“ navenek, musí být „národní park“ i ve skutečnosti!

4. Od r. 2004 je Česká republika součástí Evropské unie, což znamená, že nový zákon o národním parku musí dostát i evropským standardům.